

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

Aan de fracties van GroenLinks
En Partij van de Arbeid

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
Vragen ex art. 48 RvO inzake de
magazijncollectie van de Stadsbibliotheek
BEHANDELD DOOR
PSL (Paul) Lambrechts

DATUM
13 april 2017
Verzonden: 14-04-2017
TELEFOONNUMMER
043 350 5437

BIJLAGEN
--
ONZE REFERENTIE
2017.10221

E-MAILADRES
paul.lambrechts@maastricht.nl

FAXNUMMER
043 - 350 4141

UW REFERENTIE

Geachte heren Passenier en van Lune,

Onderstaand treft U de beantwoording aan van de vragen die uw fractie gesteld heeft in kader van artikel 48 van het Reglement van Orde.

Vraag 1:

Bevindt de historische boekencollectie zich in een geklimatiseerd depot?

Antwoord 1:

Ja. Bij de bouw van Centre Céramique in eerste instantie is uitgegaan van depot- en magazijnruimte die voldoet aan het programma van eisen van een Gemeentearchief. Hier zijn wettelijke normen voor brandveiligheid, wateroverlast en klimatisering opgenomen in de eisen voor de architect en in de aanbestedingen voor de leveranciers. Het gebouwbeheerssysteem wordt erop ingericht en gebouwbeheerders werken samen met depotbeheerders, collectiebeheerders en conservatoren om een zo optimaal mogelijke conditie te scheppen voor de diverse materialen.

De protocollen zijn de laatste jaren aangescherpt door het toevoegen van de afdeling Cultureel Erfgoed en de fusie met het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Beide instellingen/afdelingen hebben al jarenlange ervaring en adequate kennis op het gebied van opslag en behandeling van erfgoedcollecties. Het beheer en behoud van deze collecties wordt steeds meer geïntegreerd met de schriftelijke en digitale collecties, waarover uw vragen gaan.

Vraag 2:

Zo ja, welk specifiek deel van de historische boekencollecties. Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2:

De gehele historische boekencollectie bevindt zich in geklimatiseerde depots. Op dit moment wordt het oudste deel van de historische collectie overgebracht naar het gedeelte van het depot dat het minst bezocht wordt en dus het meest stabiele klimaat kent.

Vraag 3:

Welk deel van de historische boekencollecties beschouwt u als cultureel erfgoed?

Antwoord 3:

Vragen ex art. 48 RvO

DATUM
13 april 2017

Cultureel erfgoed is een ruim begrip. De oude collectie als geheel weerspiegelt het beleid van de voorlopers, zijnde de oude Stadsbibliotheek en de bibliotheek van de Broeders van de Beyart. Wij gaan uit van de materialen in onze collectie die uitgegeven zijn vóór 1900; deze telt zo'n 44.000 banden. Dit gedeelte vormt m.a.w. de 'erfgoedbibliotheek' binnen onze collectie.

Vraag 4:

Wat is de materiële staat van dit gedeelte (cultureel erfgoed) in % slecht, matig en goede staat?

Antwoord 4:

Het overgrote deel van de collectie is in goede staat. Slechts een beperkt deel is aan onderhoud toe; hiervoor is een beperkt budget beschikbaar en daarom worden de interventies in de tijd gespreid. De toestand van de krantencollectie is goed. Dit blijkt uit de recente evaluatie van medewerkers van het digitaliseringsproject Metamorfoze (Koninklijke Bibliotheek). Zij controleren de leggers die gedigitaliseerd gaan worden (zie verder) altijd van tevoren op hun fysieke staat.

Vraag 5:

Loopt het conserveringsproject i.s.m. Stichting Restauratieatelier Limburg nog op dit moment?

Antwoord 5:

Neen, dat project is afgerond.

Vraag 6:

Zo ja, hoeveel % van de te conserveren boeken zijn inmiddels in de afgelopen jaren geconserveerd?

Antwoord 6:

Het meest urgente deel van de oude, leren banden is in dit project behandeld met een emulsie om het leer te conserveren. Ruim 800 kwetsbare boeken zijn verpakt in zuurvrije dozen en naar het minst bezochte gedeelte van het depot verplaatst. Dit is een onderdeel van het conserveren van de collectie: kwetsbare banden dusdanig behandelen dat de fysieke staat zo min mogelijk achteruit gaat.

De laatste jaren zijn enkele banden gerestaureerd (o.a. twee delen van de *Encyclopédie Diderot et d'Alembert*, een *Almanak* uit 1796): daadwerkelijk beschadigde banden worden zoveel mogelijk in originele staat teruggebracht door een professionele restaurateur.

Vraag 7:

Welk deel van de bijzondere boekencollectie is nog niet geïnventariseerd?

Antwoord 7:

Van de gehele collectie is een beschrijving aanwezig in de geautomatiseerde catalogus (ca 310.000 titels), of de kaartcatalogus. (schatting uit 2012: ca 40.000 titels).

Uitzondering is een collectie lesmethoden uit de bibliotheek van de Broeders van de Beyart; deze is nog maar beperkt beschreven. De laatste jaren is deze wel beter toegankelijk gemaakt door de banden zo veel mogelijk systematisch te plaatsen.

Voor een sluitende inventarisatie in de toekomst is regelmatig magazijncontrole nodig, waarbij de daadwerkelijk aanwezige banden worden gecontroleerd aan de hand van de beschikbare beschrijvingen. Hiervoor wordt momenteel een werkplan opgezet.

Vraag 8:

DATUM
13 april 2017

Welk deel van de bijzondere boekencollectie is ingevoerd in de Nationale Centrale Catalogus (NCC)?

Antwoord 8:

Het grootste deel van de bijzondere, oude collectie zit inmiddels in de NCC. Vanaf 1984 worden sowieso alle verworven titels in de NCC opgenomen. Middels een aantal projecten zijn, vanaf dat moment, delen van de kaartcatalogus tot 1984 retrospectief ingevoerd in de geautomatiseerde catalogus. Via deze weg worden ze, via een geautomatiseerde synchronisatie, ook zichtbaar in de NCC. Op dit moment worden nog wekelijks tientallen boeken uit de oude collectie in de NCC opgenomen.

Vraag 9:

Wat zijn de normen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de Koninklijke Bibliotheek voor bijzondere boekencollecties?

Antwoord 9:

Hiervoor verwijzen wij naar het volgende document van de Erfgoedinspectie over boeken in Rijksmusea van 2009:

https://www.erfgoedinspectie.nl/binaries/erfgoedinspectie/documenten/rapport/2009/06/19/uitgelezen-bezit-boeken-in-rijksmusea/themarapport_boeken_in_rijksmusea.pdf

In het kort enige relevante factoren op een rij:

Temperatuur en relatieve luchtvochtigheid

Het algemeen aanbevolen klimaat voor papier in bibliotheken, archieven en musea is een min of meer constante temperatuur van 18°C en een relatieve luchtvochtigheid (RV) tussen de 50 en 55%.

Licht

Schade door licht is cumulatief en onomkeerbaar. De binnenzijde van boeken en ook boekbanden zijn kwetsbaar omdat ze van organisch materiaal als papier, linnen, perkament of leer gemaakt zijn. Ook pigmenten zijn gevoelig voor een te hoge lichtsterkte en ultraviolette straling.

Schadelijke dieren en micro-organismen (pestmanagement)

Het Kenniscentrum Dierplagen (Wageningen) meldde in juni 2007 dat het zilversje in opmars is. Dit diertje kan grote schade aanrichten in boekcollecties.

Tentoonstellen

Niet alle boekmaterialen zijn geschikt om zonder meer tentoongesteld te worden. De richtlijnen die musea hanteren bij het tentoonstellen van werken op papier zijn ook van toepassing op boekmaterialen (beveiliging, klimaat- en lichteisen, brand- en waterbeveiliging, wijze van hanteren en beschermen tijdens transport).

Het hanteren en raadplegen van boeken

Gebruikers van boeken vragen regelmatig om fotokopieën, foto's of scans uit de door hen geraadpleegde werken. Niet alle boeken lenen zich ervoor om gekopieerd te worden en niet alle fotokopieermachines hebben voldoende mogelijkheden om kostbare en kwetsbare werken op verantwoorde wijze te kunnen reproduceren.

Vraag 10:

Op welke punten voldoet het beheer aan de bovengenoemde normen?

Antwoord 10:

Het beheer voldoet aan de normen:

DATUM
13 april 2017

- Temperatuur en relatieve luchtvochtigheid; De temperatuur is 18°C en de relatieve vochtigheid schommelt tussen de 50 en 55%.
- Licht; De verlichting in de depots schakelt automatisch in bij betreden-, en uit bij het verlaten van de ruimtes.
- Schadelijke dieren en micro-organismen (pestmanagement); Er heerst een strak protocol op de monitoring op schadelijke dieren en organismen onder toezicht van de afdeling ongediertebestrijding van de gemeente Maastricht en indien noodzakelijk worden maatregelen genomen bij waarneming van o.a. zilversjes.
- Tentoonstellen van boekbanden gebeurt in vitrines met UV-werende folie, niet onder toegang van direct daglicht.
- Het hanteren en raadplegen van boeken; De toegang tot de depots is gereguleerd. Raadpleging van oude werken is alleen onder strikt toezicht mogelijk. Fotokopiëren gebeurt niet; fotograferen (zonder flits) is de norm. Het gebruik van speciale kussens waar de boeken op liggen en het gebruik van handschoenen bij schriftelijk materiaal is ook norm. Het raadplegen van de historische collectie kan tegenwoordig ook op digitale wijze.

Vraag 11:

Is het college van mening dat het beheer en de ontsluiting van de historische collectie niet tot haar verantwoordelijkheid kan worden gerekend?

Antwoord 11:

Neen. Zoals in antwoord op vraag 3 en in de beantwoording van uw eerdere artikel 48 vragen aangegeven, is de huidige erfgoedbibliotheek een onderdeel van de stedelijke bibliotheek, en is dus een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Digitalisering is een belangrijk aspect voor het duurzame beheer en een zo toegankelijk mogelijke ontsluiting en daarbij wordt nauw samengewerkt met de Koninklijke Bibliotheek, met andere (wetenschappelijke) bibliotheken en met Google. Ter illustratie: een welbepaalde historische publicatie kan in meerdere bibliotheken aanwezig zijn, maar hoeft slechts vanuit één locatie gedigitaliseerd te worden om vervolgens voor iedereen beschikbaar te zijn. Het digitaliseren van de complete eigen historische collectie is bijgevolg niet nodig: alleen die titels die bijzondere waarde hebben dan wel uniek zijn voor ons Centre Céramique en niet elders reeds gedigitaliseerd konden worden, worden in deze digitalisering meegenomen. Bovendien speelt bij digitalisering ook het auteursrecht een rol en kan niet elke titel gedigitaliseerd worden zonder supplementaire auteursrechten verschuldigd te zijn.

Vanaf 2011 heeft Google ruim 400.000 boeken uit de collecties van de KB en de bibliotheken van de UvA en Universiteit Leiden gedigitaliseerd. Dit zijn boeken uit de achttiende en negentiende eeuw waarop geen auteursrecht meer rust en die dus vrij toegankelijk zijn. Dit jaar zullen 83.000 extra banden opgevraagd worden uit de collecties van een tiental andere Nederlandse erfgoedbibliotheeken voor een Google-project. Dit betreft ook enige duizenden titels uit de historische collectie van Centre Céramique. In mei zal een definitieve selectie worden gemaakt. Zodra deze digitalisering is afgerond komen de digitale exemplaren van onze collectie beschikbaar in GoogleBooks en vrijwel direct in de KB-site www.delpher.nl.

Binnen afzienbare tijd zal gestart worden met het opnemen in de catalogus van Centre Céramique van de titels van gedigitaliseerde exemplaren die aanwezig zijn in de eigen collectie. Dit zorgt voor eenvoudige toegang (van thuis uit) en nog minder fysieke belasting van deze banden vanwege raadpleging door gebruikers.

Het verkennen van de herverdeling van taken in overleg met de provincie Limburg gaat niet over de verantwoordelijkheid met betrekking tot de erfgoedbibliotheek, maar over het verzamelen, beheren en ontsluiten van (nieuwe) 'Limburgensen'.

DATUM
13 april 2017

Vraag 12:

Kunt u bovenstaand antwoord in relatie met uw antwoord op vraag 4 van onze vragen d.d. 19 maart verklaren en toelichten, waarin u stelt dat er geen sprake is van een acuut beheer- en bewaarprobleem?

Antwoord 12:

Zoals in het antwoord op vraag 10 aangegeven, voldoet het beheer aan de normen en is er dus geen sprake van een acuut beheer- en bewaarprobleem.

Vraag 13:

Kunt u bovenstaand antwoord in relatie met uw antwoord op vraag 5 van onze vragen d.d. 19 maart verklaren en toelichten dat de universiteit niet actief is benaderd door de gemeente inzake het beheer- en bewaarprobleem, terwijl u aangeeft dat de verantwoordelijkheid voor deze taak beter over de provincie gespreid zou kunnen worden? Is de universiteit dan niet bij uitstek een geschikte gesprekspartner en verdient het uw initiatief tot een gesprek?

Antwoord 13:

Aangezien er geen acuut beheer- en bewaarprobleem is, vormt dat vraagstuk ook niet een eventuele aanleiding voor een actieve benadering van de universiteit. Het Centre Céramique heeft goede contacten met de universiteitsbibliotheek over de kansen en mogelijkheden voor wetenschappelijke ontsluiting. Dit is een continu proces en in dialoog met vakgroepen aldaar wordt telkens onderzocht hoe beide collecties kunnen bijdragen tot succesvol wetenschappelijk onderzoek.

De taken waarvan sprake in onze eerdere beantwoording betreffen het verzamelen, beheren en ontsluiten van (nieuwe) "Limburgensen", niet het reguliere beheren en bewaren van de door de eeuwen heen opgebouwde eigen historische collectie.

Vraag 14:

In antwoord op vraag 1 geeft u verder aan '*Door inzicht te bieden in de werkelijke situatie en de bezorgde burger te informeren hoopt het college de beeldvorming bij te kunnen sturen*'. U geeft daarbij niet aan op welke manier u het publiek informeert, anders dan de 'bezorgde burger' te informeren. Vooralsnog is de publieke opinie wellicht groter dan de 'bezorgde burger'. Op welke manier gaat u het publiek in algemene zin informeren?

Antwoord 14:

Het publiek zal via de informatiekkanalen van het Centre Céramique - uitgebreider dan vandaag het geval is - actief geïnformeerd worden over de samenstelling en de bijzondere aspecten van onze erfgoedbibliotheek én over het feit dat deze in correcte omstandigheden beheerd en bewaard wordt. Het publiek kan ook altijd bij de experts van het Centre Céramique terecht voor meer verdiepende vragen. De publieke opinie is gebaat bij een zo transparant en volledig mogelijk inzicht, zodat niet correcte beeldvorming definitief weggenomen kan worden.

Hoogachtend,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Maastricht,
Wethouder Cultuur, Onderwijs, Jeugdzorg, Gezondheid en Student & Stad

Mieke Damsma

Vragen ex art. 48 RvO